

Skovirji maščevalci.

edaj je to bilo, ne vé se natanko. Toliko je pa verojetno, da takrat, ko se je vojskovala v Nemcih dolga vojska, dolga trideset let. In tedaj se je primerilo tole:

Lepa gotiška cerkev je stala v lepem logu. Ptice so pevale okolo nje — pripovedka trdi, da jih je bilo od sile, pa samó takih, ki so lepo pele. — Vselej pa so utihnile, kadar so zvonovi naznanjali, da gredó zdajci pobožni menihi prepovat Bogu hvalnice. Je li, da je moralo biti prijetno v tistem kraju? Pastirji so pasli po gozdu. Toda nobeden ni bil toliko hudoben, da bi bil nastavil žimnico ali ptičnico ter lovil ptice pevke. Pa tudi ni bilo potreba loviti drobnih pevcev. Zakaj neki? Saj je bil ves gozd ptičja kletka — ne kletka — ptičji raj je bil. Da pa živalice niso stradale po zimi, potresali so usmiljeni samostanci — takój ob cerkvi so imeli svojo hišo in vrt — zrnja in semena po deskah, katere so nalašč zato razpostavili po vrtu.

Takó je bilo pred vojsko. Kar Bog udari s to šibo vso nemško deželó, zato ker je potegnila z Lutrom Martinom, tistim preyzetnikom, ki se ni hotel pokoriti Kristovemu namestniku — rimskemu papežu. Umeje se potem takem, da je prihrula tudi v óno tiho zavetje. To vam je bil evič in vrišé! Vse živalice so priběžale k menihom iskat zavetja. Ti so pa klečali in molili litanije: „Kuge, lakote in vojske, reši nas o Gospod!“ Zunaj po gozdu se je pa razlegal bojni rog. Bobni so ropotali, konji rezgetali, vojaki upili in razsajali ter drli naravnost nad cerkev. Oropali so jo, samostan zažgali, menihe pa razkropili na vse kraje. Mnogo so jih tudi posekali ti kruteži kruti.

Vojske ni bilo več. Cerkev je razpadala, samostan je bil vže popolnoma razrušen. Po razpokah cerkvenega zidovja je nanesa burja prahú in prstí in z njo vred večkrat kako drobno sémence. To je kalilo in kmalu so gledala iz cerkvenih razpok razna zelišča, mahovi in pusto grmičevje. Tiha gróza je obdajala človeka, ko bi bil stopil v oskrunjeno in zapuščeno božje svetišče. Celó ljubi ptički so menda čutili to grózo. Zakaj vsi so zbežali in šli iskat drugam novega domovja. Samó skovirjem in drugim nočnim ujedam je ugajala ta podrtija. Kaj oblastno so moževali po cerkvi in gnezdili na koru in na zidcih, kjer jim je bilo boljše všeč.

To je bila izpremema! Poprej so peli in molili na koru pobožni menihi; sedaj so skovikale in čukale grdoglede ponočne ptice. Poprej so imeli zavetje tukaj nedolžni, drobni ptički, sedaj je bila tu zánje vedna smrtna nevarnost.

Takó je bilo pri tisti cerkvi, ko je prišel nekega dne prédno star menih. Ob palici je priromal čestitljiv mož in pot mu je tekel po zgrbančenem lici.

„Hvala Bogu,“ vzdihnil je, ko je prišel pred velika vrata ter sedel na mahovito skalo. Gledal je dolgo časa razvaline, potem pa zakril suho lice s krčevnima rokama in dolgo sedel nepremično. Ljudje pravijo, da je mož jokal dva dni in dve noči in tugoval, kakor Jeremija na razvalinah Jeruzalemskih. Jokal je takó silno, da si je izjokal vse solzé in da so leté kapajoč na zemljo namakale divjo trto, katera sedaj vsako leto joče, naj jo obrezuješ ali nè.

In ne bodemo se čudili svetemu možu, če je jokal. Bil je on namreč oče Damijan, zadnji samostanski predstojnik. Uhitel je tedaj kruti vojski in dolgo,

dolgo brodil po svetu; živel je strogo in skrómno ter vedno pridigoval trdovratnemu ljudstvu. Ali na stara leta se mu vzbudi vroča želja, da bi videl še enkrat cerkev in samostan, kjer je živel toliko srečnih let. Kar oprtal je bisago pa romal naravnost tjákaj. Ko je mož gledal razvaline na svetem mestu, storilo se mu je inako in spomini nekdanje sreče so mu vstajali v duši.

Ali mož je bil dober. Hotel je Bogu zadostiti nekoliko za silno nečast, katero so mu napravili hudobni vojaki. Zato je sklenil, da ostane do smrti na teh razvalinah. Pokoraval se je, postil in molil. Po cele noči je prebedel pred altarjem in zadostoval križanemu Jezusu za grehe hudobnežev. In glejte! ob takih prilikah ni bilo golčanja in vrišča po koru. Ujede so molčale in pozabljale celó plena, dokler je molil starec.

Še le potem so se vsule skozi okna in prhutale po okolici.

Nekega večera pa pri-deta dva hudobneža prav mimo cerkve. Bila sta prava klativiteza. — Verovala sta samó v denar in razsipno življenje. Zato sta se pa posebno srdila na redovnike, ki so prav te lastnosti po-

pred razpadajočo cerkev. Tedáj se pa začuje po prostoru kakor Klativiteza sta slišala.*

„Ali si slišal?“ vpraša mlajši.

„Nekaj je bilo, dà. Menda ta sodrga še po smrti ne miruje. Čaj, morda se še oglasi. Potem mu pa zaprem sapo za vselej.“

Takó je miril svojega pajdaša, ki se je vender še nekoliko bal. Kmalu zopet odmeva globok vzdih ob praznih stenah in pa tele besede je bilo razločiti: „Oče, saj niso vedeli, kaj so storili, odpusti jim, prosim te!“ Pa je bilo zopet tiho.

„Ahà, tukaj imava nekega ptička, ki je menda ušel meču. Če oni niso vedeli, kaj so delali, vem pa jaz, kaj bodem storil.“

In kar šel je po prstih proti koncu cerkve, od koder je prihajal glas. Luna je tedáj priplavala izza oblakov in motno razsvetlila tiho samóto. Tedáj sta videla zlobneža pred altarjem sključeno meniško postavo. Kdor bi imel le količkaj strahú

bijali z besedo in vzgledom.

„No, takolé naj bi se pokazalo in posvetilo vsem cerkvam, kakor tej le tukaj; presneto bi se dobilo denarja, pa mir bi imeli pred vednim kričanjem tistih dolgosuknjarjev.“

Tako je besedoval starejši mlajšemu továrišu, ko sta prišla

bridek vzdih.

božjega še v sebi, presunil bi ga ta prizor, da bi padel na kolena in se trkal na grešne prsi.

Ali ta dva sta vže davno omrznila za vse nadzemesko. Vražji nasmeH je legel — starejšemu — na lice; izdrl je bodalce in — zabodel meniha.

„Oče, odpusti jim . . .“ razlegalo se je zategneno po zidinah in Damijan je ležal mrtev pred altarjem. Kri je vrela iz srca, katero je tako ljubilo svoje sovražnike. Ali komaj je jeknil sveti mož, zaženó skovirji in sôve silen hrup pod stropom. Glasi so bili tako odurni in grozeči, da se razbojnika poloti strah. S krvavim bodalcem dere iz cerkve in maha okolo sebe, kakor bi hotel odganjati preganjalce. Zakaj ujede so tropoma frčale iz cerkve. Mlajši továriš se je pa drvil za njim. Ali v tem, ko maha oni z bodalcem, zadene v prsi svojega spremljevalca, da se takój zgrudi na zemljo.

„Joj, mene si zaklal,“ zakriči obupno in grda kletev je bila zadnja beseda nesrečneža. Tedàj se še le obrne stari kosmatinec in se zavé, kaj je storil. Ob prijatelju je stal in si ruval v divjem srdu lasé. Nad njim so pa kričali skovirji, ki so se krohotali dejanju in bili veseli, češ, mi smo maščevali smrt menihovo. Takrat se pa vzbudi v razbojniku črv vesti, ki je vže dolgo miroval. Zato je pa glódal sedàj toliko bolj pereče. Divjal je zlodejnik po hosti, tulil kakor divja zvér. Ljudje so se ga bali in strašili neposlušne otroke z njim.

Begal je, kakor nekđaj Kajn. Nikjer ni imel mirù. Po noči se mu je prikazoval menih. Rana mu je zevala na prsih in z roko je pretil razbojniku. Skovirjev in ptičev se je takó bal, da je bežal pred njimi in pogosto iskal pomoči pri ljudéh. Ti so trdili, da je zbláznel. Mi bi pa rekli z Martinom Krpanom:

„Če se človek zasukne s prave poti, naj bode še tako močan pa se vender boji, če veja ob vejo udari.“

Basnigoj.

O polnoči.

jeminasta — o polnoči!“ tako se čudi morda marsikdo pridnih „Vrtčevih“ čitateljčkov, „o polnoči pa menda nisem bil še nikoli zbujen. Nè, nè pomnim. Hù, o polnoči, ko je vse v najslajšem spanji, kaj se utegne neki tedàj znamenitega primeriti?“ — I, kajpada, kadar se zarijejo pod gorko odejo mlade otročje stvarce in tako na lahno zaspé, kakor morejo le nedolžne duše, ter se začnó v spanji smehljati prav kakor angeljčki na podobical -- i, kajpada, potem se ne zbudé tako brž, o polnoči je še mnogo prezgodaj. In naj bi takega zaspančka tudi s posteljo vred odnesli tatovi, pa močno dvomim, da bi se zbudil. Zato je pač opravičeno vprašanje iz mladih ust, kaj neki bi se prigodilo o polnoči.

No, no, saj se dobro poznamo. Sam sem bil na las tak, ko sem bil še v tistih letih, da mi je po zimi mati na peči pogrevala rjuhe, kadar je bilo v spalnici premalo zakurjeno. Kaj sem takrat jaz vedel, kdaj se neha jeden dan ter začne drugi! Toda ščasoma je pa vender-le tako naneslo, da sem slišal biti dva-